

HARASZTHY FALUJA

írta:
VASVÁRY ÖDÖN

1954

Ugy illik, hogy a rég elhunyt nagy emberek szelleme valamilyen formában visszajárjon, főképen ha csakugyan alkottak valamit földi életükben. Az amerikai magyarság történetének egyik valóban nagy alakja, Haraszthy Ágoston (1812—1869), amikor több mint száz esztendővel ezelőtt, valószínűleg már ideérkezése első esztendejében, 1840-ben megalapította a saját magáról elnevezett falut Wisconsin államban, aligha hitte volna, hogy egy jó századdal későbben a falu egy bizarr politikai marakodás révén érdekes szerepet fog játszani.

A száz esztendőnél hosszabb idővel ezelőtt alapított "Haraszthy" nevet cserélt, amikor az alapító elköltözött onnan. Sauk Citynek nevezték el és ezt a nevet viseli ma is. A nagystilű és csodás fantáziával megáldott Haraszthy bizonyosan nem volna tulságosan megelekedve a falujával, ha ma látná. Aki csak óriási méretekben tudott gondolkozni és tervezni, a falut egy jövődől hatalmas metropolis magvának látta. De nem lett azzá. Ma is csak 1325 lakossal bíró falucska, 25 mértfölddel északnyugatra Madisontól, az állam fővárosától, a Wisconsin folyó jobb partján s nagyváros valószínűleg sohasem lesz belőle.

**Nem nagyhirű város Jászberény városa,
És itt a kezem, hogy nem is lesz az soha!**

Igy énekelt valamikor Petőfi Sándor, amikor hozzáfogott Lelhel kürtjének históriáját versekbe öltöztetni. Petőfinek igaza lett. Jászberénynek Lelhel kürtjén kívül csak Apponyi Alberthez való hűsége adott bizonyos hírnevet. Sauk City lakossága között aligha vannak egy párnál többen, akik tudják, hogy falujokat egy magyar nemes ember alapította. És ha ma ez a falu az érdeklődés előterébe került, ahhoz az alapítónak semmi köze sincsen.

2/

Arról van szó ugyanis, hogy Wisconsin állam bizonyos hírességre vergődven, egyik szenátora, Joe McCarthy révén, az állam lakosainak jó része szégyelni kezdi ezt a hírességet és halálosan beleunván a szenátorukba, mozgalmat indítottak, hogy McCarthyt megfosszák magas hivatalától.

Ez a mozgalom Haraszthy falujában, Sauk Ci-

tyben kezdődött s az ottani kis ujság szerkesztője, bizonyos nevezetű Leroy Gore indította el. A mozgalom neve röviden és velősen: Joe Must Go! Ami mindent elmond a célt illetőleg.

A kis lap ma már száz esztendő, ami azt bizonyítja, hogy az eredetileg Haraszthy falucska mégis vergődött valami jelentőségre, ha már száz évvel ezelőtt lapja volt s még inkább, ha ez a lap kerek száz esztendeig fenn tudott maradni.

Azt mondják, hogy Gore mozgalma feltűnő sikerrel jár. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy sikerrel is fog végzödni, mert egy szenátor visszahívása nem kis dolog. Azt azonban kétségki-
vül jelenti, hogy a kis faluból világgá kiáltott jel-
szó az egész országban visszhangra talál.

Az állam törvénye az, hogy az ilyen visszahívási mozgalom hivatalos elindításához legalább a negyedrésze kell azoknak a szavazatoknak, amelyeket a legutolsó választásnál az állam kormányzójára leadtak. Egymillió és 700 ezer ilyen szavazatot adtak le az állam polgárai, tehát legalább 425 ezer szavazó polgár aláírásának kell befutni. (A mozgalom valami 70,000 aláírás híjján megbukott. A szerk.)

Különben is kétséges, hogy szövetségi hivatalra megválasztott embertől lehet-e megvonni a mandátumát ilyen módon. A wisconsini törvény csak az állami választott hivatalnokokra vonatkozik. Majdnem bizonyos, hogy Supreme courti döntésnek kellene kimondani a végső szót ebben a kérdésben is.

De bárhogy is lesz, az összegyűjtött aláírások száma valószínűleg elég nagy lesz ahhoz, hogy a harapós szenátort gondolkodóba ejtse. Ma még senki sem tudja, hogy a szenátusi albizottság vizsgálata ártott-e a szenátor népszerűségének. Ha országszerte ártott, akármilyen nagy mértékben is azzal, McCarthy alig törődik sokat, neki az a fő, hogy Wisconsin népe ne abránduljon ki belőle. Haraszthy falujának mozgalma éppen ezt az utóbbit akarja a saját államában rántani ki a gyékényt a szenátor alól.

Az alapító Haraszthy liberális gondolkozású ember volt, aki az ilyen emberektől megszokott gyorsassággal szivta magába és tette magáévá az amerikai szellemet. Áldása bizonyosan ott lebeg Gore szerkesztő és társai fölött.